

Nové - jak se osvědčuje

Když se ve filosofii (ostatně se to netýká jen filosofie) objevuje cosi nového, stává se velmi často a dokonce zcela pravidelně, že je toto nové velmi brzy doprovázeno čímsi jako průvodními fenomény, někdy stínovými, jindy docela masivními, které využívají atraktivitu onoho nového spíše svůdcovským způsobem, napodobujíce přitom ono nové a předstírajíce tak něco, čím ve skutečně nejsou, jindy zase formou jakési pseudopolemiky, která využívá právě takových falešných napodobenin a jejich nepovedenosti a nepřiměřenosti (k níž někdy sama nemalou měrou přispívá) k tomu, aby odsoudila samo nové v jeho autentičnosti. Takové průvodní jevy někdy ono nové jen zkreslují, falšují a kompromitují, ale jindy rozšiřují jeho záběr, dodávají mu nové dimenze, obohacují je a významně je provokují v podobě inspirujících výzev. Někdy dokonce může dojít k tomu, že původně průvodní jev převezme iniciativu a vyjeví jakousi druhotně získanou „původnost“, tedy „novost“, které pak zastíní to, co představovalo původnost a novost vsutku „prvotní“. Když Hermann Broch užil metaforicky termínu „anti-kristovský“, situaci nutně zjednodušil. Oprávněný je nepochybně poukaz k onomu parazitnímu fenoménu pseudo-hodnot, předstírajících svými vnějšími rysy skutečné hodnoty. Zároveň si však musíme být vědomi toho, že něco, co (zdánlivě? skutečně?) začíná jako nápodoba nebo zase dost povrchní opozice, může za jistých okolností najít hlubší a mocnější pramen inspirace, do něhož posléze svede i všechno nosné, co zprvu jen napodobilo nebo proti čemu protestovalo. To vše nás vede k závěru, že hodnota a význam nového nejsou a nikdy nemohou být předem zajištěny, ale že se nové vždy znovu musí nějakým způsobem osvědčit. Bylo by však hrubým omylem, kdyby se toto „osvědčení“ mělo redukovat na jediné hledisko, jediný aspekt, kdyby pro ně mělo být formulováno jediné a snad definitivní kritérium. Odhady jsou tu možné, intuice jsou na místě, ale kalkulace předem je nemožná.

(Písek, 960105-1.)